

*ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ
ТЕОРІЇ ПОЛІТИЧНОЇ
МОДЕРНІЗАЦІЇ*

Лекція

ОСНОВНІ ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ТПМ

- Перший етап (друга половина 1950-х – перша половина 1960-х років) характеризувався домінуванням теоретичних ідей еволюціонізму та структурного функціоналізму, що обумовило появу лінійної моделі модернізації.
- Модернізація розглядається як системний процес, що призводить до змін в усіх сферах людської життєдіяльності, сприяючи процесам диференціації, індустріалізації, урбанізації, соціальної мобілізації, секуляризації, національної ідентифікації, розповсюдженню ЗМІ, зростанню освіченості суспільства, становленню сучасних політичних інститутів та підвищенню рівня політичної участі.
- Провідні науковці: С. Блек, У. Ростоу, Д. Ептер.

ОСНОВНІ ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ТПМ

- Другий етап «критичний» (друга половина 1960-х – 1970-ті роки), пов'язаний з критикою існуючих концепцій та появою парціальної моделі модернізації.
- Визнавалася можливість часткового характеру модернізації, а також наявності національних механізмів стабільності та самозбереження політичних систем. Було акцентовано увагу на дослідженні міжнародного контексту політичної модернізації для визначення особливостей взаємодії між державами-новаторами та державами-послідовниками.
- Провідні науковці: Д. Рюшемейер, І. Валерстайн, П. Баран, А. Франк.

ОСНОВНІ ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ТПМ

- Третій етап «посткритичний» етап модернізації (80-х роки ХХ), характеризувався визнанням необхідності збереження традицій національно-культурного розвитку та недоцільності нав'язування західних цінностей іншим суспільствам. Відбувся перехід до багатолінійної моделі політичної модернізації.
- Пошук співвідношення традиційних і модернізаційних цінностей, а також визнання національної політичної культури одним із факторів успішності модернізаційних процесів. У рамках багатолінійної моделі здійснювалися спроби поєднання аналізу макро- та мікросоціальних явищ, що сприяло активізації уваги до діяльнісних аспектів політичної модернізації та дослідженню основних суб'єктів модернізаційних перетворень
- Провідні науковці: А. Абдель-Малек, С. Ейзенштадт, А. Турен,

ОСНОВНІ ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ТПМ

- Четвертий етап (кінець 1980-х – по теперішній час) розвитку теорії модернізації характеризується домінуванням неомодернізаційного напряму наукових дискусій. Відбувається формування сучасних моделей політичної модернізації - акторної структураційної, фігураційної.
- Нові наукові розвідки у дослідженні модернізаційних процесів полягали у: 1) конструктивному трактуванні традицій та їх ролі в модернізаційних перетвореннях; 2) визнанні наявності різних, обумовлених національними, культурними, політичними, соціально-економічними особливостями шляхів розвитку політичних систем; 3) переході від дослідження типів модернізації до аналізу конкретних політичних ситуацій її прояву; 4) дослідженні конфліктологічних аспектів політичної модернізації; 5) визнанні впливу суб'єктів політичної діяльності на процеси модернізації.
- Провідні науковці: Е.Гідденс, Е. Тірікьян, Г. Терборн.

ВИСНОВКИ:

- Активний науковий дискурс і динамічні процеси модернізації політичних систем сприяли формуванню різних теорій політичної модернізації, що обумовили появу лінійної, парціальної, багатолінійної, акторної, структураційної, фігураційної моделей політичної модернізації.
- Сутнісні характеристики цих моделей дають змогу виокремити класичні та перспективні напрями дослідження політичної модернізації.
- До класичних можна віднести: 1) аналіз ендогенних та екзогенних факторів впливу на модернізаційні процеси; 2) визнання культурних і цивілізаційних цінностей важливою складовою суспільно-політичних змін; 3) виокремлення суб'єктів модернізаційної діяльності.
- Серед перспективних напрямів можна виокремити: 1) конкретизацію індивідуальних (політичний лідер) та колективних (еліта) суб'єктів здійснення модернізаційного процесу; 2) визнання рівня інституціоналізованості суб'єкта одним із провідних чинників набуття ним владного статусу та отримання доступу до ресурсів; 3) визначення процедури та технологій політичної діяльності, направлених на оптимізацію модернізації політичних систем.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

